

III Opšte preporuke Komiteta za ukidanje rasne diskriminacije

1. Opšta preporuka 1 – Obaveze država ugovornica (čl. 4 Konvencije)
2. Opšta preporuka 2 – Obaveze država ugovornica
3. Opšta preporuka 3 – Izveštavanje država ugovornica
4. Opšta preporuka 4- Izveštavanje država ugovornica (čl. 1 Konvencije)
5. Opšta preporuka 5 - Izveštavanje država ugovornica (čl. 7 Konvencije)
6. Opšta preporuka 6 – Nedostavljeni izveštaji
7. Opšta preporuka 7 - Implementacija člana 4 Konvencije
8. Opšta preporuka 8 - Tumačenje i primena stavova 1 i 4 člana 1 Konvencije
9. Opšta preporuka 9 – Primena stava 1 člana 8 Konvencije
10. Opšta preporuka 10 – Tehnička pomoć
11. Opšta preporuka 11 – Nedržavljeni
12. Opšta preporuka 12 – Države sukcesori
13. Opšta preporuka 13 - Obuka lica odgovornih za sprovođenje zakona u zaštiti ljudskih prava
14. Opšta preporuka 14- Stav 1 člana 1 Konvencije
15. Opšta preporuka 15 – Član 4 Konvencije
16. Opšta preporuka 16 - Primena člana 9 Konvencije
17. Opšta preporuka 17 - Osnivanje državnih institucija koje bi olakšale primenu Konvencije
18. Opšta preporuka 18 - Osnivanje međunarodnog tribunala koji bi sudio za krivična dela zločina protiv čovečnosti
19. Opšta preporuka 19 - Član 3 Konvencije
20. Opšta Preporuka 20 – Član 5 Konvencije
21. Opšta preporuka 21 - Pravo na samoopredeljenje
22. Opšta preporuka 22 - Član 5 Konvencije (izbeglice i raseljena lica)
23. Opšta preporuka 23 - Prava starosedelačkih naroda
24. Opšta preporuka 24 - Član 1 Konvencije

25. Opšta preporuka 25 – Aspekti rasne diskriminacije na polnoj osnovi
26. Opšta preporuka 26 - Član 6 Konvencije
27. Opšta preporuka 27 - Diskriminacija Roma
28. Opšta preporuka 28 - Follow-up Svetske konferencije protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i drugih oblika netolerancije
29. Opšta preporuka 29 – Stav 1 člana 1 Konvencije (Poreklo)

III. Opšte preporuke Komiteta za ukidanje rasne diskriminacije

Na osnovu čl. 9, para. 2 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Komitet može da daje predloge i opšte preporuke na osnovu razmatranja izveštaja i informacija koje primi od država ugovornica. O datim predlozima i opštim preporukama biće podneti izveštaji Generalnoj skupštini, zajedno s komentarima država ugovornica, ukoliko ih ima. Komitet je do sada usvojio ukupno 18 opštih preporuka.

Peto zasedanje (1972)

Opšta preporuka I o obavezama država ugovornica (čl. 4 Konvencije)¹

Na svom petom zasedanju, na osnovu razmatranja izveštaja koje su podnele države ugovornice shodno čl. 9 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Komitet je utvrdio da zakonodavstvo određenog broja država ugovornica ne uključuje odredbe predviđene članom 4 (a) i (b) Konvencije čija je primena (uz dužno poštovanje principa oličenih u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, kao i pravima jasno iskazanim u čl. 5 Konvencije), prema Konvenciji, za sve države ugovornice obavezna.

Komitet, stoga, preporučuje da bi države ugovornice čije je zakonodavstvo u tom smislu manjkavo trebalo, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavnim procedurama, da razmotre pitanje dopunjavanja svojih zakonodavstava odredbama koje su u skladu sa zahtevima iz čl. 4 (a) i (b) Konvencije.

Opšta preporuka II o obavezama država ugovornica

Komitet je razmotrio neke izveštaje država ugovornica koji iznose ili nagoveštavaju stav da informacije pomenute u saopštenju Komiteta od 28. januara 1970. (CERD/C/R.12) ne treba da dostavljaju one države ugovornice na čijoj teritoriji ne postoji rasna diskriminacija.

¹ Sadržano u dokumentu A/87/18.

Međutim, budući da u skladu sa čl. 9, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, sve države ugovornice preuzimaju obavezu da podnose izveštaje o usvojenim merama koje omogućavaju sprovođenje odredbi Konvencije, i pošto se sve vrste informacija navedenih u saopštenju Komiteta od 28. januara 1970. odnose na obaveze koje prema Konvenciji države ugovornice preuzimaju, to obaveštenje je upućeno svim državama ugovornicama bez ikakve razlike i bez obzira da li rasna diskriminacija postoji na njihovim teritorijama ili ne. Komitet pozdravlja uključivanje neophodnih informacija u izveštaje svih država ugovornica koje to nisu učinile, u skladu sa svim stavovima izloženim u gore pomenutom obaveštenju Komiteta.

Šesto zasedanje (1972)²

Opšta preporuka III - Podnošenje izveštaja od strane država ugovornica

Komitet je razmotrio neke izveštaje država ugovornica koji sadrže informacije o merama koje su preduzete za sprovođenje odluka organa Ujedinjenih nacija u pogledu odnosa sa rasističkim režimima u južnoj Africi.

Komitet konstatuje da su, u desetom pasusu preambule Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, države članice "rešile", između ostalog, "da izgrade međunarodnu zajednicu oslobođenu svih oblika rasne segregacije i rasne diskriminacije".

Komitet takođe konstatuje da, u čl. 3 Konvencije, "države ugovornice posebno osuđuju rasnu segregaciju i apartheid".

Osim toga, Komitet konstatuje i da je u Rezoluciji 2784 (XXVI), odeljak III, Generalna skupština, odmah pošto je s uvažavanjem uzela u obzir drugi godišnji izveštaj Komiteta i prihvatila izvesna mišljenja i preporuke koje izveštaj iznosi, nastavila da zahteva od "svih trgovinskih partnera Južne Afrike da se uzdrže od svih delatnosti koje čine podsticaj nastavku kršenja principa i ciljeva Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije od strane Južne Afrike i nezakonitog režima u Južnoj Rodeziji".

Komitet izražava stav da su mere usvojene na nacionalnom nivou u cilju sprovođenja odredbi Konvencije međusobno povezane sa merama preduzetim na međunarodnom planu da bi se podstaklo poštovanje principa Konvencije u celom svetu.

Komitet pozdravlja odluku onih država članica koje odluče da u svoje izveštaje, koje podnose prema čl. 9, st. 1 Konvencije, uključe informacije vezane za status svojih diplomatskih, ekonomskih i ostalih odnosa sa rasističkim režimima u južnoj Africi.

Osmo zasedanje (1973)³

Opšta preporuka IV - Podnošenje izveštaja od strane država ugovornica

(čl. 1 Konvencije)

² Sadržano u dokumentu A/87/18

³ Sadržano u dokumentu A/90/18

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Pošto je na svom sedmom i osmom zasjedanju razmotrio izveštaje koje na osnovu čl. 9 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije podnose države članice,

Imajući na umu potrebu da izveštaji koje Komitetu šalju države ugovornice pružaju što je više moguće informacija,

Poziva države ugovornice da u svoje izveštaje koje podnose na osnovu čl. 9 uključé sve važne informacije o demografskom sastavu populacije pomenute u odredbama čl. 1 Konvencije.

Petnaesto zasjedanje (1977)⁴

Opšta preporuka V - Podnošenje izveštaja od strane država ugovornica (čl. 7 Konvencije)

Komitet za eliminisanje rasne diskriminacije,

Imajući u vidu odredbe čl. 7 i čl. 9 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije,

S ubeđenjem da borba protiv predrasuda koje vode rasnoj diskriminaciji, promovisanju razumevanja, tolerancije i prijateljstva među rasnim i etničkim grupama i propagiranje principa i ciljeva iz Povelje Ujedinjenih nacija i deklaracija o ljudskim pravima, kao i ostalih relevantnih instrumenata koje je usvojila Generalna skupština Ujedinjenih nacija, predstavljaju važna i delotvorna sredstva za ukidanje rasne diskriminacije,

Smatrajući da države ugovornice moraju ispuniti obaveze iz čl. 7 Konvencije, obavezujuće za sve države ugovornice, uključujući i države koje tvrde da se rasna diskriminacija ne vrši na teritorijama pod njihovom jurisdikcijom, i da se stoga od svih država ugovornica zahteva da u izveštaje koje podnose u skladu sa čl. 9, st. 1 Konvencije uključé informacije o sprovođenju odredbi tog člana na njihovoj teritoriji,

Konstatujući sa žaljenjem da je mali broj država ugovornica u svoje izveštaje podnete u skladu sa čl. 9 Konvencije uključilo informacije o usvojenim merama kojima se omogućava sprovođenje odredbi čl. 7 Konvencije, kao i da su te informacije često opšte i površne,

Podsećajući da Komitet u skladu sa čl. 9, st. 1 Konvencije može zatražiti dodatne informacije od država ugovornica, Komitet:

1. *Zahteva* od svih država ugovornica koje to do sada nisu učinile, da uključé – u tekst izveštaja koji će podneti u skladu sa čl. 9 Konvencije, ili u poseban izveštaj koji će podneti pre roka za podnošenje svog narednog periodičnog izveštaja – odgovarajuće informacije o merama koje su usvojile i kojima se omogućava sprovođenje odredbi iz čl. 7 Konvencije;

⁴ Sadržano u dokumentu A/32/18

2. *Skreće pažnju* državama ugovornicama na činjenicu da u skladu sa čl. 7 Konvencije, informacije na koje se prethodni pasus odnosi, treba da uključe informacije o "neposrednim i delotvornim merama" koje su usvojile "na polju obrazovanja, edukacije, kulture i informisanja", u cilju:
- (a) "Borbe protiv predrasuda koje vode rasnoj diskriminaciji";
 - (b) "Promovisanja razumevanja, tolerancije i prijateljstva među nacijama i rasnim i etničkim grupama";
 - (c) "Propagiranja ciljeva i principa Povelje Ujedinjenih Nacija, Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Deklaracije Ujedinjenih Nacija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije", kao i Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije.

Dvadeset peto zasedanje (1982)⁵

Opšta preporuka VI - Nedostavljeni izveštaji

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Ceneći činjenicu da je impresivan broj država ratifikovao, ili prihvatio da to učini, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije,

Imajući, međutim, *na umu* da ratifikacija sama po sebi ne omogućava delotvorno funkcionisanje sistema kontrole koji je uspostavila Konvencija,

S obzirom da čl. 9 Konvencije obavezuje države ugovornice da podnesu početni izveštaj i periodične izveštaje o merama koje omogućavaju sprovođenje odredbi Konvencije,

Navodeći da u ovom trenutku kasni ništa manje nego 89 izveštaja iz 62 zemlje, da su od toga 42 izveštaja koja kasne iz 15 zemalja sa po 2 ili više nedostavljenih izveštaja, kao i da četiri početna izveštaja koja je trebalo da se podnesu u periodu od 1973. do 1978. godine još uvek nisu primljena,

Konstatujući sa žaljenjem da ni opomene poslate državama ugovornicama preko Generalnog sekretara, ni uključivanje relevantnih informacija u godišnji izveštaj namenjen Generalnoj skupštini, nisu imale željeni efekat, u svim slučajevima,

Poziva Generalnu skupštinu:

- (a) da uzme postojeću situaciju u obzir;

⁵ Sadržano u dokumentu A/37/18

- (b) da pomoću svog autoriteta obezbedi mogućnost da Komitet efikasnije ispunjava svoje obaveze prema Konvenciji.

Trideset drugo zasedanje (1985)⁶

Opšta preporuka VII - Primena čl. 4 Konvencije

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Pošto je razmotrio periodične izveštaje zemalja ugovornica podnete u periodu od 16 godina, i u preko 100 slučajeva šeste, sedme i osme periodične izveštaje država ugovornica,

Podsećajući i ponovo potvrđujući svoju Opštu preporuku I od 24. februara 1972. godine i svoju odluku 3 (VII) od 4. maja 1973. godine,

Konstatujući sa zadovoljstvom da su u određenom broju izveštaja države ugovornice pružile informacije o specifičnim slučajevima vezanim za primenu čl. 4 Konvencije koji se odnosi na postupke rasne diskriminacije,

Konstatujući, međutim, da u određenom broju država ugovornica zakonodavstvo neophodno za primenu čl. 4 Konvencije još uvek nije usvojeno, i da mnoge države ugovornice još uvek nisu ispunile zahteve iz čl. 4 (a) i (b) Konvencije,

Podsećajući i da su se, u skladu sa prvim stavom čl. 4, države ugovornice "obavezale da neodložno usvoje pozitivne mere namenjene da ukinu svako podsticanje na diskriminaciju ili svako delo diskriminacije", uz dužno uvažavanje principa oličenih u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, kao i pravima predviđenim čl. 5 Konvencije,

Imajući na umu preventivne aspekte čl. 4 u cilju sprečavanja rasizma i rasne diskriminacije, kao i aktivnosti usmerenih na njihovo promovisanje ili podsticanje,

1. *Preporučuje* da one zemlje ugovornice čije zakonodavstvo ne zadovoljava odredbe čl. 4 (a) i (b) Konvencije, preuzmu neophodne korake u cilju zadovoljavanja obaveznih uslova propisanih tim članom;
2. *Zahteva* da one zemlje ugovornice koje to još nisu učinile, potpunije informišu Komitet u svojim periodičnim izveštajima o načinu i obimu do koga su delotvorno sprovele odredbe čl. 4 (a) i (b) i da navedu relevantne delove tih tekstova u svojim izveštajima;
3. *Zahteva i* da se one zemlje koje još uvek to nisu učinile, potrude da u svojim periodičnim izveštajima pruže više informacija o odlukama koje su doneli kompetentni domaći sudovi i ostale institucije država ugovornica, a koje se odnose na dela rasne diskriminacije, posebno na prekršaje kojima se bavi čl. 4 (a) i (b).

⁶ Sadržano u dokumentu A/40/18

Trideset osmo zasedanje (1990)⁷

Opšta preporuka VIII - Tumačenje i primena čl. 1, st. 1 i 4 Konvencije

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Pošto je razmotrio izveštaje država ugovornica koje se odnose na informacije o načinima identifikovanja pojedinaca kao pripradnika određene rasne ili etničke grupe ili grupa,

Smatra da će se takvo identifikovanje, ukoliko nema opravdanih razloga protiv, zasnivati na samoidentifikovanju sprovedenom od strane samog pojedinca.

Trideset osmo zasedanje (1990)

Opšta preporuka IX - Primena čl. 9, st. 1 Konvencije

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Smatrajući da je poštovanje nezavisnosti eksperata od suštinskog značaja za obezbeđivanje punog poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda,

Podsećajući na čl. 8, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije,

Uznemiren usled tendencije predstavnika država, organizacija i grupa da vrše pritisak na eksperte, naročito one koji obavljaju ulogu izvestilaca država,

Čvrsto im *preporučuje* da bezrezervno poštuju status svojih članova kao nezavisnih eksperata priznate nepristrasnosti koji služe u svom ličnom svojstvu.

Trideset deveto zasedanje (1991)⁸

Opšta preporuka X - Tehnička pomoć

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Uzimajući u obzir preporuku trećeg sastanka predsedavajućih ugovornim telima za ljudska prava, odobrenu na četrdeset petom zasedanju Generalne skupštine, u cilju organizovanja serije seminara i radionica na državnom nivou radi obuke ljudi koji su uključeni u proces pripreme izveštaja država ugovornica,

⁷ Sadržano u dokumentu A/45/18

⁸ Sadržano u dokumentu A/46/18

Brinući zbog toga što određene države ugovornice Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i dalje ne ispunjavaju obaveze podnošenja izveštaja koje proističu iz Konvencije,

Verujući da bi se programi za obuku i radionice organizovani na državnom nivou mogli pokazati kao nemerljiva pomoć službenicima odgovornim za pripremanje izveštaja država ugovornica,

1. *Zahteva* od Generalnog sekretara da što pre organizuje, uz konsultovanje sa određenim državama ugovornicama, odgovarajuće programe obuke i radionice na državnom nivou namenjene službenicima koji su zaduženi za podnošenje izveštaja,
2. *Preporučuje* da bi usluge osoblja Centra za ljudska prava, kao i usluge eksperata Komiteta za ukidanje rasne diskriminacije trebalo, na prikladan način, iskoristiti u vođenju tih programa obuke i radionica.

Četrdeset drugo zasedanje (1993)⁹

Opšta preporuka XI - Nedržavljeni

1. Čl. 1, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije definiše rasnu diskriminaciju. Čl. 1, st. 2, izuzima iz ove definicije postupke država ugovornica koje prave razliku između svojih državljana i nedržavljana. Čl. 1, st. 3, bliže određuje čl. 1, st. 2 tumačenjem da države ugovornice ne mogu da prave, među nedržavljanima, bilo kakvu diskriminaciju na osnovu nacionalnosti.
2. Komitet konstatuje da je čl. 1, st. 2 povremeno interpretiran u smislu oslobađanja država ugovornica od bilo kakvih obaveza izveštavanja o pitanjima koja se odnose na zakone o strancima. Komitet stoga potvrđuje da su države ugovornice u obavezi da u potpunosti izveštavaju o zakonima koji se odnose na strance, kao i o njihovoj primeni.
3. Komitet takođe potvrđuje da se čl. 1, st. 2 ne sme interpretirati tako da umanjuje prava i slobode predviđene i garantovane ostalim instrumentima, naročito Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, Međunarodnim paktom o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima.

Opšta preporuka XII - Države sukcesori

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

⁹ Sadržano u dokumentu A/48/18

Naglašavajući važnost opšteg učesća država u Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije,

Uzimajući u obzir nastanak država sukcesora kao posledice nestanka nekih država,

1. Podstiče države sukcesore koje to još uvek nisu učinile da Generalnom sekretaru, kao depozitaru Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, potvrde da nastavljaju da budu vezane obavezama koje proističu iz te Konvencije, ukoliko su države prethodnice bile ugovornice Konvencije;
2. Poziva države sukcesore koje to do sada nisu učinile da pristupe Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije ukoliko države prethodnice nisu bile ugovornice Konvencije;
3. Poziva države sukcesore da razmotre važnost davanja izjave prema čl. 14, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, kojom priznaju nadležnost Komiteta za ukidanje rasne diskriminacije da prima i razmatra pojedinačne predstavke.

Opšta preporuka XIII –Obuka lica odgovornih za primenu zakona u zaštiti ljudskih prava

1. U skladu sa čl. 2, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, države ugovornice su se obavezale da se organi i institucije, na nivou države i na lokalnom nivou, neće baviti bilo kakvim vršenjem rasne diskriminacije; pored toga, države ugovornice su se obavezale da garantuju svima prava navedena u čl. 5 Konvencije, bez obzira na rasu, boju kože ili nacionalnu ili etničku pripadnost.
2. Ispunjavanje ovih obaveza zavisi posebno od lica odgovornih za primenu zakona koji poseduju policijska ovlašćenja, naročito ovlašćenja za pritvaranje ili hapšenje, kao i od toga da li su oni pravilno informisani o obavezama koje je njihova država preuzela prema Konvenciji. Lica odgovorna za primenu zakona bi trebalo da prođu intenzivnu obuku da bi se u sprovođenju njihovih dužnosti osiguralo da se poštuje ljudsko dostojanstvo i štite i podržavaju ljudska prava svih osoba bez obzira na rasu, boju kože, nacionalnu ili etničku pripadnost.
3. U sprovođenju čl. 7 Konvencije, Komitet poziva države ugovornice da revidiraju i unaprede obuku lica odgovornih za primenu zakona tako da se u potpunosti sprovode standardi iz Konvencije, kao i Kodeksa ponašanja lica odgovornih za primenu zakona (1979). Države ugovornice bi takođe trebalo da u svoje periodične izveštaje uključe odgovarajuće informacije o ovome.

Opšta preporuka XIV – Čl. 1, st. 1 Konvencije

1. Zabrana diskriminacije, zajedno sa principima jednakosti pred zakonom i jednakom zaštitom po zakonu bez bilo kakve diskriminacije, čini osnovne principe zaštite ljudskih prava. Komitet želi da skrene pažnju državama ugovornicama na izvesne detalje u definisanju rasne diskriminacije u čl. 1, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Komitet smatra da reči "zasnovan na" nemaju nikakvo drugo značenje drugačije od "na osnovu" u prambularnom stavu 7. Postavljanje razlike između ova dva izraza je suprotno Konvenciji ukoliko kao svrhu ili kao posledicu ima narušavanje određenih prava ili sloboda. To je potvrđeno obavezom postavljenom državama članicama u čl. 2, st. 1(c), da bi se ukinuo bilo koji zakon ili praksa koji kao posledicu imaju stvaranje ili produženje rasne diskriminacije.
2. Komitet ukazuje da uspostavljanje razlika u tretmanu neće usloviti diskriminaciju ukoliko su kriterijumi uspostavljanja tih razlika procenjeni u odnosu na ciljeve i svrhu Konvencije, ukoliko su legitimni ili su u skladu sa čl. 1, st. 4 Konvencije. U razmatranju kriterijuma koji se mogu primeniti, Komitet će utvrđivati da li određena dela mogu imati različite ciljeve. U nastojanju da se utvrdi da li određeno delo kao posledicu ima nešto što je suprotna Konvenciji, zahtevaće se da se utvrdi da li to delo ima neopravdano drugačiji uticaj na grupu koju karakterišu rasa, boja kože, nasleđe i nacionalno ili etničko poreklo.
3. Čl. 1, st. 1 Konvencije se takođe odnosi na političku, ekonomsku, socijalnu i kulturnu oblast. Prava i slobode iz tih oblasti određene su u čl. 5.

Opšta preporuka XV – Čl. 4 Konvencije

1. Kada je usvojena Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, čl. 4 je smatran najvažnijim članom u borbi protiv rasne diskriminacije. U to vreme postojao je opšteraišireni strah od oživljavanja autoritarnih ideologija. Zabrana širenja ideja rasne superiornosti i organizovanih aktivnosti koje bi mogle da podstaknu pojedince na rasno nasilje, s pravom je smatrana najvažnijom. Komitet je od tada primio više dokaza o organizovanom nasilju baziranom na etničkoj pripadnosti i informacija o političkoj eksploataciji etničkih razlika. Zbog toga je danas primena čl. 4 od još većeg značaja.
2. Komitet podseća na svoju Opštu preporuku VII u kojoj objašnjava da su odredbe čl. 4 obavezujućeg karaktera. Da bi se ispunile te obaveze, države ugovornice ne moraju samo da donesu odgovarajuće zakone, već i da osiguraju njihovu delotvornu primenu. Pošto pretnje i dela rasnog nasilja lako vode u druga dela nasilja i stvaraju atmosferu neprijateljstva, samo neodložna intervencija može ispuniti obavezu snažnog odgovora na takva dela.
3. Čl. 4(a) zahteva od država ugovornica da kazne četiri kategorije lošeg postupanja: (i) širenje ideja zasnovanih na rasnoj superiornosti ili mržnji; (ii) podsticanje rasne mržnje; (iii) dela nasilja protiv bilo koje rase ili grupe osoba druge boje ili etničkog porekla; i (iv) podsticanja na takva dela.
4. Po mišljenju Komiteta, zabrana širenja svih ideja zasnovanih na rasnoj superiornosti ili mržnji je kompatibilna sa pravom na slobodu misli i izražavanja

koje je sadržano u čl. 19 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima i potvrđeno u čl. 5 (d) (viii) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Njegov značaj za čl. 4 konstatovan je u samom ovom članu. Ostvarivanje ovog prava od strane građana nosi posebne obaveze i odgovornosti određene čl. 29, st. 2 Univerzalne deklaracije, među kojima je od naročitog značaja obaveza zabrane širenja rasističkih ideja. Komitet, osim toga, želi da skrene pažnju država ugovornica na čl. 20 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, prema kome će bilo kakvo zagovaranje nacionalne, rasne ili verske mržnje koje podstiče diskriminaciju, neprijateljstvu ili nasilje biti zabranjeno zakonom.

5. Čl. 4(a) takođe kažnjava finansiranje rasističkih aktivnosti, među koje Komitet želi da uključi i sve aktivnosti pomenute u gore navedenom stavu 3, odnosno aktivnosti koje proizilaze iz etničkog i rasnog razlikovanja. Komitet poziva države ugovornice da istraže da li domaći zakoni i njihovo sprovođenje ispunjavaju ovaj zahtev.
6. Neke države i dalje tvrde da je, prema njihovom pravnom poretku, još uvek neadekvatno jednu organizaciju proglasiti nezakonitom pre nego što njeni članovi počnu da promovišu ili podstiču rasnu diskriminaciju. Komitet smatra da čl. 4(a) nameće tim državama veću odgovornost da budno prate takve organizacije i protiv njih pokrenu postupak u najranijem trenutku. Te organizacije, kao i ostale propagandne aktivnosti, treba proglasiti nezakonitom i zabraniti. Učešće u tim organizacijama, samo po sebi, treba kazniti.
7. Čl. 4(c) Konvencije određuje obaveze javnih vlasti koje su na svim državnim nivoima, uključujući i lokalne, obavezane ovim stavom. Komitet smatra da države ugovornice moraju obezbediti poštovanje ovih obaveza i da moraju o tome izveštavati.

Opšta preporuka XVI - Primena čl. 9 Konvencije

1. Prema čl. 9 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, države ugovornice su se obavezale da preko Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija podnose izveštaje na razmatranje Komitetu o merama koje su preduzele da bi omogućile sprovođenje odredbi Konvencije.
2. Uvažavajući ovu obavezu država ugovornica, Komitet je konstatovao da su, u nekim slučajevima, izveštaji spominjali situacije u drugim državama.
3. Iz tog razloga, Komitet želi da podseti države ugovornice na odredbe čl. 9 Konvencije koji se odnose na sadržaj izveštaja, istovremeno imajući na umu čl. 11, koji je jedino proceduralno sredstvo dostupno državama da skrenu pažnju Komiteta na situacije u drugim državama koje, po njihovom mišljenju, ne omogućavaju sprovođenje odredbi Konvencije.

Opšta preporuka XVII - Osnivanje državnih institucija koje bi olakšale primenu Konvencije

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Razmatrajući praksu država ugovornica vezanu za primenu Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije,

Ubeđen u neophodnost podsticanja daljeg osnivanja državnih institucija kojima se olakšava primena Konvencije,

Naglašavajući potrebu da se primena Konvencije još više osnaži,

1. *Preporučuje* državama ugovornicama da osnuju državne komisije ili druga odgovarajuća tela uzimajući u obzir, *mutatis mutandis*, principe koji se odnose na status državnih institucija i koji su pridodati Rezoluciji 1992/54 Komisije za ljudska prava usvojenoj 3. marta 1992. godine, da bi, između ostalog, služile sledećim ciljevima:

- a) Promovisanju poštovanja uživanja ljudskih prava bez ikakve diskriminacije, kao što je predviđeno u čl. 5 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije;
- b) Ocenjivanju politike vlade kojom se obezbeđuje zaštita protiv rasne diskriminacije;
- c) Nadgledanju usaglašenosti zakonodavstva sa odredbama Konvencije;
- d) Edukovanju javnosti o obavezama država ugovornica po Konvenciji;
- e) Pružanju pomoći vlastima u pripremi izveštaja koji se podnose Komitetu za ukidanje rasne diskriminacije;

2. *Takođe preporučuje* da bi te komisije, tamo gde su već ustanovljene, trebalo da učestvuju u pripremi izveštaja i da se po mogućnosti uključe u vladine delegacije da bi se intenzivirao dijalog između Komiteta i određenih država ugovornica.

Četrdeset četvrto zasedanje (1994)¹⁰

Opšta preporuka XVIII - Osnivanje međunarodnog tribunala koji bi sudio za krivična dela zločina protiv čovečnosti

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Uznemiren usled sve većeg broja rasno i etnički motivisanih masakara i zločina koji se događaju u različitim regionima u svetu,

¹⁰ Sadržano u dokumentu A/49/18

Ubeđen da je nekažnjavanje počinitelaca glavni faktor koji doprinosi pojavi i ponavljanju ovih zločina,

Ubeđen u potrebu da se, što pre moguće, osnuje međunarodni tribunal opšte nadležnosti koji će krivično goniti genocid, zločine protiv čovečnosti i ozbiljne povrede Ženevskih konvencija iz 1949. godine i Dodatnih protokola iz 1977. godine,

Uzimajući u obzir posao koji je već obavljen u tom pogledu od strane Međunarodne pravne komisije i podršku koju je Generalna skupština već dala svojom Rezolucijom 48/31 usvojenom 9. decembra 1993. godine,

Takođe uzimajući u obzir Rezoluciju 872 (1993) Saveta bezbednosti usvojenu 25. maja 1993. godine kojom se ustanovljava međunarodni tribunal za krivično gonjenje osoba odovornih za ozbiljna kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije,

1. *Smatra* da bi hitno bilo neophodno osnovati međunarodni tribunal opšte nadležnosti za krivično gonjenje genocida, zločina protiv čovečnosti, uključujući ubistva, istrebljenja, porobljavanja, deportaciju, utamničenje, mučenje, silovanje, progon na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi i ostala nehumana dela usmerena protiv bilo koje civilne populacije, kao i ozbiljne povrede Ženevskih konvencija iz 1949. godine i Dodatnih protokola iz 1977. godine;
2. *Podstiče* Generalnog sekretara da postojeće preporuke predoči kompetentnim organima i telima Ujedinjenih nacija, uključujući i Savet bezbednosti;
3. *Zahteva* od Visokog komesara za ljudska prava da obezbedi prikupljanje svih važnih informacija koje se odnose na zločine pomenute u stavu 1 koje bi sistematski obavio Centar za ljudska prava, kako bi te informacije bile spremne i dostupne međunarodnom tribunalu odmah nakon njegovog osnivanja.

Četrdeset sedmo zasedanje (1995)¹¹

Opšta preporuka XIX – čl. 3 Konvencije

1. Komitet za ukidanje rasne diskriminacije skreće pažnju državama ugovornicama na formulaciju čl. 3 kojim se države ugovornice obavezuju da sprečavaju, zabranjuju i iskorenjuju sve slučajeve rasne segregacije i apartheida na teritorijama pod njihovom jurisdikcijom. Upućivanje na apartheid se može odnositi isključivo na Južnu Afriku, ali se ovaj član, onako kako je usvojen, odnosi na zabranu svih oblika rasne segregacije u svim zemljama.
2. Komitet veruje da obaveza iskorenjivanja svih postupaka ovakve prirode uključuje i obavezu iskorenjivanja posledica tih postupaka preduzetih ili

¹¹ Sadržano u dokumentu A/50/18

tolerisanih od strane prethodnih vlada u samoj državi ili nametnutih silom van države.

3. Komitet primećuje da iako je politika vlade u nekim zemljama mogla stvoriti potpunu ili delimičnu rasne segregacije, delimična segregacija može takođe nastati i kao nenameran sporedan proizvod postupaka privatnih lica. Raspored stambenih četvrti u mnogim gradovima nastao je pod uticajem razlike u prihodima među pojedinim grupama stanovništva što je ponekad, u kombinaciji s razlikama u rasi, boji kože, nasleđu i nacionalnom ili etničkom poreklu, izvršeno tako da stanovnici mogu biti na taj način stigmatizovani, a pojedinci izloženi jednom obliku diskriminacije u kome su rasne osnove isprepletane sa ostalim osnovama za diskriminaciju.
4. Komitet stoga potvrđuje da okolnosti segregacije takođe mogu nastati bez bilo kakve inicijative ili direktnog učešća državnih vlasti. Komitet poziva države ugovornice da prate sve trendove koji daju povoda rasnoj segregaciji, da rade na iskorenjavanju svih negativnih posledica koje iz njih proističu, i da sve takve delatnosti opišu u svojim periodičnim izveštajima.

Četrdeset osmo zasedanje (1996)¹²

Opšta preporuka XX - Čl. 5 Konvencije

1. Član 5 Konvencije sadrži obavezu države ugovornice da garantuje uživanje građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava i sloboda bez rasne diskriminacije. Treba uzeti u obzir da prava i slobode pomenute u čl. 5 ne čine iscrpnu listu prava i sloboda. Na čelu tih prava i sloboda su prava i slobode koje proističu iz Povelje Ujedinjenih nacija i Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, kao što je potvrđeno i u preambuli Konvencije. Većina tih prava razrađena je u Međunarodnim paktovima o ljudskim pravima. Sve države članice su stoga obavezne da priznaju i štite uživanje ljudskih prava, ali način na koji će se te obaveze uneti u pravne odluke država ugovornica, može se razlikovati od države do države. Čl. 5 Konvencije, osim što zahteva garanciju da će ostvarivanje ljudskih prava biti oslobođeno rasne diskriminacije, sam po sebi ne tvori građanska, politička, ekonomska, socijalna ili kulturna prava, već pretpostavlja postojanje i priznavanje tih prava. Konvencija obavezuje države da zabrane i ukinu rasnu diskriminaciju u uživanju tih ljudskih prava.
2. Kad neka država nametne ograničenja nekog od prava navedenih u čl. 5 Konvencije koja se u osnovi odnose na sve koji se nalaze u okviru jurisdikcije te države, mora se osigurati da, ni po svom cilju ni po svojim posledicama, ta ograničenja ne budu u suprotnosti sa čl. 1 Konvencije kao integralnim delom međunarodnih standarda ljudskih prava. Da bi se utvrdilo da su stvari zaista takve, Komitet je obavezan da izvrši dalju istragu da bi se bez sumnje utvrdilo da ta ograničenja ne povlače sa sobom rasnu diskriminaciju.

¹² Sadržano u dokumentu A/51/18

3. Mnoga prava i slobode pomenute u čl. 5, kao što je pravo na jednak tretman pred sudovima, treba da uživaju sve osobe koje žive u određenoj državi; ostala prava i slobode, kao što su pravo na učešće u izborima, glasačko pravo i pravo kandidature na izborima, predstavljaju prava građana.
4. Državama ugovornicama se preporučuje da izveštavaju posebno o nediskriminatornoj primeni svakog od prava i sloboda pomenutih u čl. 5 Konvencije.
5. Države ugovornice će štiti prava i slobode o kojima je reč u čl. 5 Konvencije i sva slična prava, što se može postići na više različitih načina, bilo kroz državne institucije, bilo kroz aktivnosti privatnih institucija. U svakom slučaju, obaveza je određene države ugovornice da obezbedi delotvornu primenu Konvencije i da o tome izveštava u skladu sa čl. 9 Konvencije. Do stepena do koga privatne institucije utiču na ostvarivanje prava ili dostupnost različitih mogućnosti, država ugovornica mora obezbediti da rezultat uticaja privatnih institucija nema ni kao cilj ni kao posledicu stvaranje ili održavanje rasne diskriminacije.

Opšta preporuka XXI - Pravo na samoopredeljenje

1. Komitet konstatuje da se etničke, verske ili manjinske grupe često pozivaju na pravo na samoopredeljenje kao osnovu za navodno pravo na otcepljenje. U vezi sa tim, Komitet želi da ukaže na sledeće stavove.
2. Pravo na samoopredeljenje naroda je osnovni princip međunarodnog prava. Ono je zajamčeno čl. 1 Povelje Ujedinjenih nacija, čl. 1 Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i čl. 1 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, kao i ostalim međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima predviđa prava naroda na samoopredeljenje, pored prava etničkih, verskih ili jezičkih manjina da uživaju svoju sopstvenu kulturu, da propovedaju i vrše svoju veru i koriste svoj jezik.
3. Komitet naglašava da je, u skladu sa Deklaracijom o principima međunarodnog prava koja se odnose na prijateljske veze i saradnju među državama shodno Povelji Ujedinjenih nacija, koju je odobrila Generalna skupština Ujedinjenih nacija u svojoj Rezoluciji 2625 (XXV) usvojenoj 24. oktobra 1970. godine, dužnost država ugovornica da promovišu pravo naroda na samoopredeljenje. Međutim, primena principa samoopredeljenja zahteva od svake države ugovornice da promoviše, putem zajedničkog i odvojenog delovanja, opšte poštovanje ljudskih prava i osnovnih sloboda u skladu sa Poveljom Ujedinjenih nacija. Komitet u tom kontekstu skreće pažnju vladama na Deklaraciju o pravima osoba koje pripadaju nacionalnim ili etničkim, verskim i jezičkim manjinama koju je Generalna skupština 18. decembra 1992. godine usvojila u Rezoluciji 47/135.
4. Moraju se razdvojiti dva posebna aspekta prava naroda na samoopredeljenje. Pravo naroda na samoopredeljenje ima unutrašnji aspekt, odnosno, prava svih naroda da slobodno teže svom ekonomskom, socijalnom i kulturnom razvoju bez uplitanja sa strane. U tom smislu postoji veza sa pravom svakog čoveka da

učestvuje u obavljanju javnih poslova na bilo kom nivou, kao što je predviđeno čl. 5(c) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Stoga vlade moraju da budu prestavnici celokupne populacije bez postavljanja razlika u odnosu na rasu, boju kože, nasleđe ili nacionalno ili etničko poreklo. Spoljašnji aspekt prava na samoopredeljenje znači da svi ljudi imaju pravo da slobodno odrede svoj politički status i svoje mestu u međunarodnoj zajednici zasnovano na principima prava jednakosti, što se ilustruje primerima oslobađanja naroda od kolonijalizma i zabranom potčinjavanja naroda stranom osvajanju, dominaciji i eksploataciji.

5. Da bi se u potpunosti poštovala prava svih naroda u jednoj državi, vlasti se ponovo pozivaju da podrže i u potpunosti primene međunarodne instrumente o ljudskim pravima, posebno Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Svaka vlast mora da vodi politiku brige za zaštitu prava pojedinca bez postojanja diskriminacije na rasnoj, etničkoj, plemenskoj, verskoj ili nekoj drugoj osnovi. U skladu sa čl. 2 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije i ostalih relevantnih međunarodnih dokumenata, vlade bi trebalo da pokažu razumevanje za prava osoba koje pripadaju etničkim grupama, naročito prema njihovom pravu da žive dostojanstveno, da čuvaju svoju kulturu, ravnopravno dele plodove nacionalnog razvoja i daju svoj doprinos radu vlade zemlje čiji su građani. Vlasti bi takođe trebalo da u okviru svojih ustavnih sistema razmotre mogućnost da, tamo gde je to prikladno, zagarantuju osobama koje su njihovi građani, a koje pripadaju različitim etničkim ili jezičkim grupama, pravo da se uključe u aktivnosti koje su naročito relevantne za očuvanje njihovog identiteta ili identiteta grupa kojima pripadaju.
6. Komitet naglašava da, u skladu sa Deklaracijom o prijateljskim odnosima, ni jedna delatnost Komiteta neće biti tumačena kao odobrenje ili podsticanje bilo kakvog delovanja koje cepa ili narušava, u potpunosti ili delimično, teritorijalni integritet ili političko jedinstvo suverenih i nezavisnih država koje se ponašaju u skladu sa principom jednakih prava i samoopredeljenja naroda i čije vlade predstavljaju sve ljude koji žive na toj teritoriji, bez obzira na njihovu rasu, veru ili boju kože. Stav Komiteta je da međunarodno pravo ne priznaje opšte pravo naroda da jednostrano proglase otcepljenje od jedne države. U tom smislu, Komitet sledi stavove izražene u Agendi za mir (st. 17 i dalje), to jest da fragmentacija država može biti štetna po zaštitu ljudskih prava, kao i za očuvanje mira i bezbednosti. To, međutim, ne isključuje mogućnost stvaranja slobodnih dogovora između strana u pitanju.

Četrdeset deveto zasedanje (1996)¹³

Opšta preporuka XXII – Čl. 5 Konvencije o izbeglicima i raseljenim licima

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

¹³ Sadržano u dokumentu A/51/18

Svestan činjenice da su u mnogim delovima sveta, vojni, civilni i/ili etnički sukobi u drugim zemljama često kao posledicu imali masovne prilive izbeglica i raseljenih lica na etničkoj osnovi,

Smatrajući da Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima i Konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije proklamuju da su sva ljudska bića rođena slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima i da svako ima pravo na sva prava i slobode opisane u njima, bez ikakve razlike, naročito u odnosu na rasu, boju kože, nasleđe, nacionalno ili etničko poreklo,

Podsećajući na Konvenciju iz 1951. godine i Protokol iz 1967. godine koji se odnose na status izbeglica kao glavni izvor međunarodnog sistema zaštite izbeglica uopšte,

1. *Skreće pažnju* država ugovornica na čl. 5 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, kao i na Opštu preporuku XX (48) o čl. 5 Komiteta, i ponovo naglašava da Konvencija obavezuje države ugovornice da zabrane i eliminišu rasnu diskriminaciju u uživanju građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava i sloboda;
2. *Naglašava* u tom pogledu da:
 - a) Sve izbeglice i raseljena lica imaju pravo da se slobodno i pod bezbednim uslovima vrate na svoja ognjišta;
 - b) Države ugovornice su obavezne da osiguraju dobrovoljan povratak takvih izbeglica i raseljenih i da poštuju principe prihvatanja i neproterivanja izbeglica;
 - c) Sve izbeglice i raseljena lica imaju, po povratku na svoja ognjišta, pravo na povraćaj imovine koja im je oduzeta tokom sukoba i na odgovarajuću kompenzaciju ukoliko im se imovina ne može vratiti. Bilo kakve obaveze ili izjave u vezi takve imovinu date pod prinudom biće nevažeće;
 - d) Sve izbeglice i raseljena lica imaju, po povratku na svoja ognjišta, pravo punog i ravnopravnog učešća u javnim poslovima na svim nivoima, pravo na ravnopravan pristup javnim uslugama i pravo na primanje pomoći za rehabilitaciju.

Pedeset prvo zasedanje (1997)¹⁴

Opšta preporuka XXIII o pravima starosedelačkih naroda

1. U praksi Komiteta za ukidanje rasne diskriminacije, naročito u pregledu izveštaja koje države ugovornice podnose prema čl. 9 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, situacija sa autohtonim narodima je oduvek bilo pitanje kome se posvećuje posebna pažnja i briga. Komitet, u tom pogledu,

¹⁴ Sadržano u dokumentu A/52/18, aneks V.

dosledno ističe da diskriminacija protiv autohtonih naroda potpada pod odredbe Konvencije i da se moraju preduzeti odgovarajuće mere u borbi protiv i ukidanju takve diskriminacije.

2. Komitet, ističući da je Generalna skupština proglasila Međunarodnu deceniju autohtonih naroda sveta počev od 10. decembra 1994. godine, ponovo ističe da se odredbe Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije primenjuju na autohtone narode.
3. Komitet je svestan činjenice da su u mnogim regionima sveta autohtoni narodi bili, i još uvek su diskriminirani i da su im uskraćena ljudska prava i osnovne slobode, a naročito da su izgubili svoju zemlju i resurse koje su preuzeli doseljenici, kompanije i državna preduzeća. Stoga je očuvanje njihove kulture i istorijskog identiteta bilo i još uvek je ugroženo.
4. Komitet poziva, naročito države ugovornice, da:
 - a) Priznaju i poštuju zasebnu kulturu, istoriju, jezik i način života autohtonih naroda kao jedno od bogatstava kulturnog identiteta svoje države i da promovišu njihovo očuvanje;
 - b) Obezbede da članovi autohtonih naroda budu slobodni i jednaki po dostojanstvu i pravima i pošteđeni bilo kakve diskriminacije, naročito one koja se zasniva na starosedelačkom poreklu i identitetu,
 - c) Obezbede autohtonim narodima uslove koji im omogućavaju održiv ekonomski i socijalni razvoj u skladu sa njihovim kulturnim osobenostima;
 - d) Obezbede članovima autohtonih naroda jednaka prava u pogledu delotvornog učešća u javnom životu i da obezbede da se nikakve odluke koje se direktno odnose na njihova prava i interese ne donose bez njihovog pristanka kome prethodi detaljno informisanje;
 - e) Osiguraju autohtonim zajednicama ostvarivanje prava da upražnjavaju i rade na očuvanju svoje kulturne tradicije i običaja, i da čuvaju i koriste svoj jezik.
5. Komitet poziva, naročito države ugovornice, da priznaju i štite prava autohtonih naroda da poseduju, razvijaju, kontrolišu i koriste svoju zemlju, teritorije i resurse, a tamo gde su im zemlja i teritorije koje tradicionalno poseduju oduzeti ili na neki drugi način nastanjeni ili korišćeni bez njihovog dobrovoljnog pristanka datog na osnovu detaljnog informisanja, da preduzmu korake za vraćanje te zemlje i tih teritorija. Samo u slučajevima kada to iz stvarnih razloga nije moguće, pravo na restituciju bi trebalo zameniti pravom na pravičnu, zadovoljavajuću kompenzaciju bez odlaganja. Takva kompenzacija bi, u meri u kojoj je to moguće, trebalo da bude u obliku zemlje i teritorija.

6. Komitet takođe poziva države ugovornice na čijim teritorijama žive autohtoni narodi, da u svoje periodične izveštaje uključe celovite informacije o situaciji sa tim narodima, uzimajući u obzir sve relevantne odredbe Konvencije.

Pedeset peto zasedanje (1999)¹⁵

Opšta preporuka XXIV – Čl. 1 Konvencije

1. Komitet naglašava da se, prema definiciji sadržanoj u čl. 1, st. 1 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, Konvencija odnosi na sve osobe koje pripadaju različitim rasama, nacionalnim ili etničkim grupama ili autohtonim narodima. Ukoliko Komitet želi da osigura adekvatno razmatranje periodičnih izveštaja država ugovornica, od suštinskog je značaja da države ugovornice Komitetu dostave, u meri u kojoj je to moguće, informacije o postojanju takvih grupa na njihovoj teritoriji.
2. Na osnovu periodičnih izveštaja koje prema čl. 9 Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije podnose države ugovornice, i na osnovu ostalih informacija koje dobija Komitet, stiče se utisak da određeni broj država ugovornica priznaje prisustvo nekih nacionalnih i etničkih grupa ili starosedelačkih naroda na svojoj teritoriji, dok druge to zanemaruju. Određene kriterijume bi trebalo ravnopravno primenjivati na sve grupe, naročito u pogledu brojnosti njihovih pripadnika i činjenice da su im rasa, nasleđe, boja kože ili nacionalno ili etničko poreklo drugačiji u odnosu na većinsko stanovništvo ili u odnosu na druge grupe u ukupnoj populaciji.
3. Neke države ugovornice nisu prikupile podatke o etničkom ili nacionalnom poreklu svojih građana ili ostalih osoba koje žive na njihovoj teritoriji, već odlučuju prema sopstvenom nahođenju koje grupe čine etničke grupe ili starosedelačke narode koje treba priznati i tretirati kao takve. Komitet smatra da postoji međunarodni standard vezan za specifična prava ljudi koji pripadaju tim grupama, zajedno sa opšte priznatim normama koje se odnose na jednaka prava za sve i nediskriminaciju, uključujući i one sadržane u Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije. Komitet istovremeno skreće pažnju država ugovornica da primena različitih kriterijuma u određivanju etničkih grupa ili autohtonih naroda kojima se neke etničke grupe ili autohtoni narodi priznaju, a neki ne, može voditi nejednakom tretmanu različitih grupa u okviru populacije u jednoj zemlji.
4. Komitet podseća na Opštu preporuku IV koju je usvojio na svojoj osmoj sesiji 1973. godine, i st. 8 opštih smernica koje se odnose na formu i sadržaj izveštaja koje prema čl. 9, st. 1 Konvencije (CERD/C/70/Rev. 3) podnose države ugovornice, kojima se pozivaju države ugovornice da se potrudu da u svoje periodične izveštaje uključe relevantne informacije o demografskom sastavu svoje populacije, u svetlu odredbi čl. 1 Konvencije, to jest da uključe, kako je primereno, informacije o rasi, boji kože, nasleđu i nacionalnom i etničkom poreklu.

¹⁵ Sadržano u dokumentu A/54/18, aneks V.

Pedeset šesto zasedanje (2000)

Opšta preporuka XXV - Dimenzije rasne diskriminacije u odnosu na pol

1. Komitet konstatuje da rasna diskriminacija ne pogađa uvek žene i muškarce podjednako i na isti način. Postoje okolnosti u kojima rasna diskriminacija pogađa samo ili pre svega žene, i to na različit način ili u različitom stepenu u odnosu na muškarce. Takva rasna diskriminacija će često proći neopažena ukoliko ne postoji eksplicitno priznanje ili potvrda različitih životnih iskustava muškaraca i žena, kako u javnoj, tako i u privatnoj sferi života.
2. Izvesni oblici rasne diskriminacije mogu biti usmereni protiv žena samo zbog njihovog pola, kao što su: seksualno nasilje nad ženama pripadnicama određenih rasnih ili etničkih grupa koje su u zatvoru, ili tokom oružanih sukoba; prisilna sterilizacija žena pripadnica autohtonih naroda; zloupotreba od strane poslodavaca radnica u neformalnom sektoru ili žena koje poslodavci zapošljavaju u inostranstvu. Rasna diskriminacija može imati posledice koje pogađaju samo, ili pre svega žene, kao što su trudnoća koja je posledica silovanja motivisanog rasnim predrasudama. U nekim društvima žene koje su žrtve takvog silovanja takođe mogu biti prognane. Pored toga, zbog prepreka vezanih za pol, kao što su polne predrasude u pravnom sistemu i diskriminacija žena u privatnim sferama života, žene mogu biti pogođene nedostatkom pristupa pravnim sredstvima i žalbenim mehanizmima u slučajevima rasne diskriminacije.
3. Uočivši da neki oblici rasne diskriminacije imaju specifičan uticaj isključivo na žene, Komitet će nastojati da u svom radu uzme u obzir faktore pola, ili pitanja koja mogu biti povezana sa rasnom diskriminacijom. Komitet veruje da bi njegove delatnosti u tom pogledu imale koristi od stvaranja – zajedno sa državama ugovornicama – sistematičnijeg i celovitijeg pristupa proceni i praćenju rasne diskriminacije žena, kao i nepovoljnih okolnosti, prepreka i teškoća s kojima se žene, zbog svoje rase, boje kože, nasleđa, nacionalnog ili etničkog porekla suočavaju u potpunom ostvarivanju i uživanju svojih građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava.
4. U skladu sa tim, kada prouči oblike rasne diskriminacije, Komitet namerava da intenzivira svoje napore u nameri da u celovitu sliku uključi i perspektive vezane za pol, analize pitanja vezanih za pol i podrži upotrebu jezika koji uključuje oznake pola u radnim metodama koje primenjuje tokom zasedanja – uključujući i pregled izveštaja država ugovornica, zaključna razmatranja, mehanizme za rano upozoravanje i procedure u hitnim procedurama i opšte preporuke.
5. Kao deo metodologije kojom namerava da u potpunosti razmotri sve dimenzije rasne diskriminacije vezane za pol, Komitet će u svoje radne metode sledećih zasedanja uključiti analizu odnosa između pola i rasne diskriminacije, posvećujući posebnu pažnju:
 - (a) Obliku i ispoljavanju rasne diskriminacije;

- (b) Okolnostima u kojima se rasna diskriminacija javlja;
 - (c) Posledicama rasne diskriminacije; i
 - (d) Raspoloživosti i dostupnosti pravnih sredstava i mehanizama žalbe u slučajevima rasne diskriminacije.
6. Konstatujući da izveštaji koje države ugovornice podnose često sadrže neprecizne ili nedovoljne informacije o primeni Konvencije u odnosu na žene, od država ugovornica se zahteva da opišu, na što bolji način u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, faktore koji negativno utiču na to da žene, pošteđene rasne diskriminacije, ravnopravno uživaju prava predviđena Konvencijom, kao i teškoće sa kojima se suočavaju u obezbeđivanju ravnopravnosti u tom pogledu. Podaci koji su podeljeni u kategorije prema rasi ili etničkom poreklu, i koji se u okviru tih rasnih ili etničkih grupa zatim analiziraju i prema polu, omogućiće državama ugovornicama i Komitetu da ih identifikuju, uporede i preduzmu određene korake u cilju uklanjanja rasne diskriminacije žena koja bi inače ostala neprimećena i kojom se zbog toga niko ne bi bavio.

*1391-i sastanak
20. mart 2000. god.*

**Pedeset šesto zasedanje (2000)
Opšta preporuka XXVI – Čl. 6 Konvencije**

1. Komitet za ukidanje rasne diskriminacije smatra da je veoma često potcenjen stepen do koga postupci rasne diskriminacije i napadi na rasnoj osnovi štete sposobnosti oštećene osobe da sagleda svoju sopstvenu vrednost i svoj ugled.
2. Komitet obaveštava države ugovornice da, po mišljenju samog Komiteta, pravo na pravednu i adekvatnu odštetu i zadovoljenje za bilo koju štetu nanetu takvom diskriminacijom, oličeno u čl. 6 Konvencije, nije nužno obezbeđeno samo kažnjavanjem počinioca dela diskriminacije. Sudovi i ostala kompetentna tela bi istovremeno trebalo da razmotre određivanje finansijske kompenzacije za štetu, materijalnu ili moralnu, koju pretrpi žrtva, kad god je to primereno.

*1399-i sastanak
24. mart 2000. god.*

**Pedeset sedmo zasedanje (2000)
Opšta preporuka XXVII - Diskriminacija Roma**

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Imajući na umu sve ono što države ugovornice podnose Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije, njihove periodične izveštaje koje podnose prema čl. 9 Konvencije, kao i zaključna razmatranja koje je Komitet usvojio u vezi sa razmatranjem periodičnih izveštaja država ugovornica,

Pošto je organizovao tematsku diskusiju o pitanju diskriminacije Roma i pošto je primio priloge eksperata tela Ujedinjenih nacija i ostalih ugovornih tela i eksperata regionalnih organizacija,

Pošto je primio stavove zainteresovanih nevladinih organizacija – i usmeno tokom neformalnih sastanaka organizovanih sa njima i putem pismene informacije,

Uzimajući u obzir odredbe Konvencije,

Preporučuje da države ugovornice Konvencije, uzimajući u obzir svoje specifične situacije, usvoje, između ostalog, u celini ili delimično, na primeren način, sledeće mere u korist članova romskih zajednica.

1. Mere opšte prirode

1. Da revidiraju i usvoje ili izmene i dopune zakone, na primeren način, u cilju eliminisanja svih oblika rasne diskriminacije Roma, kao i protiv ostalih osoba ili grupa, u skladu sa Konvencijom.
2. Da usvoje i sprovedu nacionalne strategije i programe i izraze odlučnu političku volju i moralno vođstvo u unapređenju situacije u kojoj su Romi i unapređenju zaštite Roma od diskriminacije koju vrše državni organi, kao i bilo koje druge osobe ili organizacije.
3. Da poštuju želje Roma u pogledu naziva kojim žele da ih oslovljavaju i grupe kojoj žele da pripadaju.
4. Da obezbede da zakoni koji se odnose na državljanstvo i naturalizaciju ne diskriminiše pripadnike romskih zajednica.
5. Da preduzmu sve potrebne mere da bi se izbegao bilo koji oblik diskriminacije emigranata ili osoba koje traže azil, a romskog su porekla.
6. Da u svim planiranim i sprovedenim programima i projektima i u svim usvojenim merama uzmu u obzir situaciju žena pripadnica romskih zajednica, koje su često žrtve dvostruke diskriminacije.
7. Da preduzmu odgovarajuće mere da obezbede delotvorna pravna sredstva za pripadnike romskih zajednica i da obezbede potpunu i neodložnu pravdu u slučajevima kršenja njihovih fundamentalnih prava i sloboda.
8. Da stvaraju i podržavaju odgovarajuće modalitete komunikacije i dijaloga između romskih zajednica i centralnih i lokalnih vlasti.

9. Da nastoje da podsticanjem iskrenog dijaloga, konsultacija i ostalih odgovarajućih načina komunikacije, unaprede odnos između romskih zajednica i neromskih zajednica, naročito na lokalnom nivou, u cilju promovisanja tolerancije i prevazilaženja predrasuda i negativnih stereotipa i sa jedne i sa druge strane, promovisanja prilagođavanja, kao i u cilju izbegavanja diskriminacije i obezbeđivanja da sve osobe u potpunosti uživaju svoja ljudska prava i slobode.
10. Da priznaju nedela učinjena romskim zajednicama tokom Drugog svetskog rata – deportaciju i istrebljenje – i da razmotre načine davanja odštete za počinjena nedela.
11. Da preduzmu neophodne mere, u saradnji sa građanskim društvom, i započnu projekte u cilju razvoja političke kulture i edukacije celokupnog stanovništva u duhu ne-diskriminacije, poštovanja prema drugima i tolerancije, naročito u pogledu Roma.

2. Mere zaštite protiv rasnog nasilja

12. Da obezbede zaštitu sigurnosti i integriteta Roma bez bilo kakve diskriminacije, usvajanjem mera za prevenciju rasno motivisanih dela nasilja protiv njih, da obezbede pravovremenu akciju policije, tužilaštva i sudstva u istrazi i kažnjavanju takvih dela, da obezbede da počinioci, bilo da su državni službenici ili druge osobe, ne uživaju bilo koji stepen izuzeća od kazne.
13. Da preduzmu mere u cilju prevencije upotrebe nezakonite sile policije protiv Roma, naročito prilikom hapšenja i pritvora.
14. Da podstiču odgovarajuće oblike komunikacije i dijaloga između policije i romskih zajednica i udruženja, u cilju sprečavanja konflikata zasnovanih na rasnim predrasudama i borbenih akcija rasno motivisanog nasilja protiv pripadnika tih zajednica, kao i protiv ostalih osoba.
15. Da podržavaju regrutovanje pripadnika romskih zajednica u policijske i ostale snage očuvanja reda i zakona.
16. Da promovišu delovanje država ugovornica i ostalih odgovornih država i vlada u post-konfliktnim područjima u cilju sprečavanja nasilja protiv i nasilnog raseljavanja pripadnika romskih zajednica.

3. Mere na polju obrazovanja

17. Da podržavaju uključivanje sve dece romskog porekla u školski sistem i da rade na smanjenju stope prekidanja školovanja, naročito među romskim devojkama, i da u tu svrhu aktivno sarađuju sa roditeljima romske dece, romskim udruženjima i lokalnim zajednicama.

18. Da sprečavaju i izbegavaju u najvećoj mogućoj meri segregaciju romskih učenika i studenata, predviđajući istovremeno otvorenu mogućnost za održavanje dvojezične nastave ili nastave na maternjem jeziku; da nastoje, u tu svrhu, da podignu kvalitet obrazovanja u svim školama i nivo dostignutog uspeha manjinske zajednice u školama, kao i da regrutuju školsko osoblje i među pripadnicima romskih zajednica i promovišu interkulturnu edukaciju.
19. Da razmotre usvajanje mera na polju obrazovanja u korist romske dece u saradnji sa njihovim roditeljima.
20. Da odlučno rade na eliminisanju bilo kakve diskriminacije ili rasnog uznemiravanja romskih učenika i studenata.
21. Da preduzmu neophodne mere u cilju obezbeđivanja procesa osnovnog obrazovanja za decu romskih nomadskih zajednica, uključujući i mogućnost privremenog pohađanja lokalnih škola, organizovanja privremene nastave na lokacijama gde su se nastanili ili mogućnost obrazovanja uz pomoć novih tehnologija obrazovanja na daljinu.
22. Da obezbede da njihovi programi, projekti i kampanje u oblasti obrazovanja uzimaju u obzir nepovoljnu situaciju romskih devojčica i žena.
23. Da preduzmu hitne i trajne mere za obuku nastavnika, pedagoga i pomoćnika koje bi odabrali među romskim učenicima i studentima.
24. Da rade na unapređenju dijaloga i komunikacije između nastavnog osoblja i romske dece, romskih zajednica i roditelja, uz češće korišćenje pomoćnika odabranih među samim Romima.
25. Da obezbede odgovarajuće načine i programe obrazovanja namenjene pripadnicima romskih zajednica koji su prerasli školski uzrast, da bi se poboljšao nivo njihove pismenosti.
26. Da u udžbenike uključe, na odgovarajućim nivoima, odeljke posvećene istoriji i kulturi Roma, i da podstiču i podržavaju objavljivanje i distribuciju knjiga i ostalih štampanih materijala, kao i prikazivanje televizijskih i radio programa, kako je primereno, o njihovoj istoriji i kulturu, uključujući tu i jezike romskih zajednica.

4. Mere unapređenja uslova života

27. Da usvoje nove zakone ili postojeće učine delotvornijim u cilju zabrane diskriminacije prilikom zapošljavanja i zabrane svih diskriminatornih postupaka na tržištu rada koji pogađaju pripadnike romskih zajednica, i da štite pripadnike romskih zajednica od takvih postupaka.
28. Da preduzmu posebne mere u cilju promovisanja zapošljavanja Roma u državnoj administraciji i državnim institucijama, kao i u privatnim firmama.

29. Da usvoje i sprovedu, kad god je moguće, na državnom ili lokalnom nivou, posebne mere u korist Roma prilikom zapošljavanja u državnom sektoru, kao što su izvođenje javnih radova i ostale aktivnosti koje preduzima ili finansira vlada, ili posebne mere za obuku Roma za različite stručne spreme i profesije.
30. Da stvore i sprovedu politiku i projekte namenjene izbegavanju segregacije romskih zajednica u oblasti stanovanja; da romske zajednice i udruženja uključe kao partnere, zajedno sa ostalim osobama, u izgradnju, obnavljanje i održavanje stambenih naselja.
31. Da se odlučno suprotstave bilo kakvim diskriminatornim postupcima koji pogađaju Rome, uglavnom postupcima lokalnih vlasti i privatnih vlasnika vezanih za nastanjivanje i pristup stambenom prostoru; da se odlučno suprotstave lokalnim merama koje uskraćuju pravo stanovanja Romima i koje nezakonito proteruju Rome, i da obustave nastanjivanje Roma van nastanjenih oblasti, po izolovanim kampovima bez pristupa zdravstvenoj zaštiti i sličnim uslugama.
32. Da preduzmu neophodne mere, kojima bi se, kako je primereno, romskim nomadskim grupama i grupama koje putuju od mesta do mesta ponudila lokacija za postavljanje karavana, zajedno sa svim neophodnim objektima i uslugama.
33. Da obezbede Romima ravnopravan pristup uslugama zdravstvene zaštite i socijalnog osiguranja i da eliminišu sve diskriminatorne postupke protiv Roma u toj oblasti.
34. Da iniciraju i sprovedu programe i projekte u oblasti zdravstvene zaštite Roma, naročito žena i dece, s obzirom na nepovoljnu situaciju u kojoj se nalaze zbog ekstremnog siromaštva, niskog obrazovnog nivoa i kulturnih razlika; da uključe udruženja i zajednice Roma i njihove predstavnike, pre svega žene, u stvaranje i sprovođenje zdravstvenih programa i projekata koji se odnose na romske grupe.
35. Da spreče, eliminišu i na odgovarajući način kazne sve diskriminatorne postupke vezane za pristup pripadnika romskih zajednica svim mestima i uslugama namenjenim za opštu javnu upotrebu, uključujući restorane, hotele, pozorišta, bioskope, muzičke dvorane, diskoteke i sl.

5. Mere u oblasti medija

36. Da rade, na primeren način, na eliminaciji svih ideja rasne ili etničke superiornosti, rasne mržnje i podsticanja na diskriminaciju i nasilje protiv Roma u medijima, u skladu sa odredbama Konvencije.
37. Da među profesionalcima u svim medijima podstiču svest o naročitoj odgovornosti da ne šire predrasude i da izbegavaju izveštavanje o incidentima u koje su uključeni pojedini pripadnici romskih zajednica na način na koji se krivica svaljuje na romske zajednice kao celinu.

38. Da organizuju edukativne i medijske kampanje kojima bi se javnost edukovala o životu Roma, njihovom društvu, kulturi i važnosti izgradnje društva koje obuhvata sve svoje stanovnike, istovremeno poštujući ljudska prava i identitet Roma.
39. Da podržavaju i omogućavaju pristup Roma medijima, uključujući novine, televizijske i radio programe, osnivanje njihovih sopstvenih medija, kao i obuku novinara Roma.
40. Da podržavaju metode samonadzora medija kroz kodeks ponašanja medijskih organizacija, u cilju izbegavanja rasnog, diskriminatornog ili pristrasnog jezika.

6. Mere koje se odnose na učešće u javnom životu

41. Da preduzmu neophodne korake, uključujući i posebne mere, u cilju obezbeđivanja jednakih mogućnosti za učešće romskih zajednica ili grupa u svim centralnim ili lokalnim telima vlade.
42. Da stvore modalitete i strukture konsultovanja sa romskim političkim partijama, udruženjima i predstavnicima, na centralnom i lokalnom nivou, prilikom razmatranja pitanja i usvajanja odluka koje su od važnosti za romske zajednice.
43. Da uključe romske zajednice i udruženja i njihove predstavnike u najranijoj fazi razvoja i primene vladine politike i programa koji utiču na romske zajednice i da obezbede transparentnost vladine politike i tih programa.
44. Da među članovima romskih zajednica promovišu veću svest o potrebi da se aktivnije uključe u javni i društveni život i promovišu svoje interese – na primer obrazovanje romske dece i njihovo aktivnije učešće u stručnoj obuci.
45. Da organizuju programe obuke Roma za državne funkcionere i predstavnike, kao i za buduće kandidate za obavljanje tih funkcija, usmerene na poboljšanje njihovih političkih sposobnosti, kao i kvalifikacija da rade u državnoj administraciji i učestvuju u kreiranju politike vlade.

Komitet *takođe preporučuje:*

46. Da države ugovornice, u odgovarajućoj formi, uključe u svoje periodične izveštaje podatke o romskim zajednicama u okviru svoje nadležnosti, uključujući i statističke podatke o učešću Roma u političkom životu, podatke o njihovoj ekonomskoj, društvenoj i kulturnoj situaciji, uključujući i uvid u podatke prema polu, kao i informacije o sprovođenju ove opšte preporuke.

47. Da se međuvladine organizacije, u svojim projektima saradnje i pružanja pomoći raznim državama ugovornicama, kako je primereno, posvete situaciji u kojoj su romske zajednice i potpomognu njihov ekonomski, društveni i kulturni napredak.
48. Da Visoki komesar za ljudska prava razmotri osnivanje tela u okviru Kancelarije Visokog komesara, koje bi bilo ključni element za razmatranje i rešavanje svih romskih pitanja.

Komitet *preporučuje i da:*

49. Svetska konferencija protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i srodne netolerancije posveti dužnu pažnju gore navedenim preporukama, uzimajući u obzir da romske zajednice pripadaju onima koji su u najnepovoljnijem položaju i koji su najviše izložene diskriminaciji u savremenom svetu.

1424-i sastanak
16. avgust 2000. god.

Šesnaesto zasedanje (2002)

Opšte preporuke XXVIII, nastavak Svetske konferencije protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i drugih oblika netolerancije

Komitet za ukidanje rasne diskriminacije,

Pozdravljajući usvajanje Durbanske deklaracije i Akcionog programa Svetske konferencije protiv rasizma, rasne diskriminacije i drugih oblika netolerancije i odredaba Rezolucije Generalne skupštine 56-266 koje podržavaju ili su sačinjeni u cilju nastavka ovih instrumenata,

Pozdravljajući, činjenicu da instrumenti usvojeni u Durbanu na jak način reafirmišu osnovne vrednosti i standarde usvojene Medjunarodnom konvencijom o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije,

Ponavljajući da se Durbanska deklaracije i Plan akcije odnose na Medjunarodnu konvenciju o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, kao osnovnog dokumenta za borbu protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i drugih oblika netolerancija,

Posebno zapažajući, da zalaganja prihvaćena Durbanskom deklaracijom potvrđuju univerzalnost i potpunu primenu Medjunarodne konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, koji su od osnovnog značaja pri promociji jednakosti i ne diskriminacije u svetu,

Izražavajući zadovoljstvo zbog priznanja uloge i doprinosa Komiteta u borbi za sprečavanje rasne diskriminacije,

Svesnost o sopstvenoj odgovornosti nakon svetske konferencije i potrebe jačanja kapaciteta pri preuzimanju ovih obaveza,

Priznajući važnu ulogu nevladinih organizacija u borbi protiv rasne diskriminacije, pozdravljajući njihov doprinos tokom svetske konferencije,

Dodajući da priznanje prihvaćeno na Svetskoj konferenciji, o važnoj ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava u borbi protiv rasne diskriminacije i potrebe za jačanjem i podrškom ovih institucija,

1. *Preporučuje* državama:

I. Mere putem kojih bi se ojačala primena Konvencije

(a) U slučaju da još nisu, da pristupe Medjunarodnoj konvenciji o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije, u cilju univerzalne ratifikacije do 2005. godine;

(b) U slučaju da još nisu, da razmotre sačinjavanje opcione deklaracije predviđene članom 14 Konvencije;

(c) Da ispoštuju obaveze koje se tiču izveštavanja proisteklim iz Konvencije, poštujući rokove i instrukcije koje se odnose na izveštaj;

(d) Da razmotre povlačenje svih rezervi koje se odnose na Konvenciju;

(e) Da ulože dodatne napore pri obaveštavanju javnosti o mehanizmima zaštite predviđenih članom 14 Konvencije;

(f) Da uzmu u obzir relevantne delove Durbanske deklaracije i Akcionog programa pri implementaciji Konvencije kroz domaće pravne sisteme, posebno u odnosu na članove 2 i 7 Konvencije;

(g) Da uključe u periodične izveštaje informacije o akcionim planovima i merama preduzetim za implementaciju Durbanske deklaracije i Akcionog programa na nacionalnom nivou;

(h) Da obznanе Durbansku deklaraciju i Akcioni program na prikladan način i da izveste Komitet o preduzetim akcijama kroz periodičane izveštaje koji se odnose na član 7 Konvencije;

II. Mere putem kojih se ojačava rad Komiteta

(i) Da razmotre osnivanje adekvatnih, domaćih, mehanizama za monitoring i evaluaciju kako bi se obezbedila primena naknadnih zaključaka i opštih preporuka Komiteta;

(j) Da u svoje periodične izveštaje uključe informacije koje se odnose na ove zaključke i preporuke;

(k) Da ratifikuju amandman na član 8, stav 6, Konvencije usvojen 15.01. 1992. na 14. sastanku država članica autorizovanim od strane Generalnog sekretara Rezolucijom 47/111, 15. decembra 1992;

(l) Da nastave saradnju sa Komitetom u cilju bolje primene Konvencije;

2. *Takodje preporučuje:*

(a) Domaće institucije za zaštitu ljudskih prava treba da pružaju pomoć svojim državama pri ispunjavanju obaveza koje se tiču periodičnog izveštavanja i monitoringa dodatnih zaključaka i predloga;

(b) Da nevladine organizacije blagovremeno obaveštavaju Komitet u cilju bolje saradnje;

(c) Da kancelarija visokog predstavnika za ljudska prava nastavi promociju rada komiteta;

(d) Da nadležna tela Ujedinjenih Nacija pruže adekvatnu pomoć Komitetu kao bi mogao da radi u skladu sa svojim mandatom;

3. *Iskazuje svoju nameru:*

(a) Da u potpunosti saradjuje sa relevantnim telima Ujedinjenih Nacija, posebno sa Kancelarijom visokog komesara za ljudska prava, prateći Durbansku deklaraciju i Akcioni program;

(b) Da saradjuje sa pet nezavisnih eminentnih stručnjaka koji će imenovati Generalni sekretar kako bi se potpomogla primena preporuka iz Durbanske deklaracije i Akcionog programa;

(c) Da koordinira svoje aktivnosti sa drugim ugovornim telima za ljudska prava u cilju efektivnije primene zaključaka i preporuka iz durbanske deklaracije i Akcionog programa;

(d) Da uzme u obzir sve aspekte Durbanske deklaracije i Akcionog programa u cilju ispunjenja sopstvenog mandata.

1517. sastanak,
19. mart 2002.

**Šezdeset prvo zasedanje (2002)
Opšti komentari XXIX koje se odnosi na član 1, stav 1,
Konvencije (Poreklo)**

Komitet za eliminaciju rasne diskriminacije,

Ponavljajući odredbe Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima prema kojima se sva ljudska bića radjaju slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima i pripdaju im prava i slobode predvidjena Deklaracijom bez ikakvih razlika u pogledu rase, boje, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, imovine, rođenja ili drugih okolnosti,

Takodje, ponavljajući da odredbe iz Bečke deklaracije i Programa akcije svetske konferencije o ljudskim pravima prema kojima je dužnost država, bez obzira na politički, ekonomski ili kulturni sistem, da promovišu i zaštite sva ljudska prava i osnovne slobode,

Ponavljajući opšte komentare XXVIII u kojima je Komitet izrazio svesrdnu podršku Durbanskoj deklaraciji i Akcionom programu svetske konferencije protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i sličnih oblika netolerancije,

Takodje osudjuje diskriminaciju protiv osoba sa afričkim i azijskim poreklom, kao i protiv urođenika, a u skladu sa durbanskom deklaracijom i Akcionim programom,

Zasnivajući svoju akciju na odredbama Medjunarodne konvencije o sprečavanju svih oblika rasne diskriminacije koja teži iskorenjavanju diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, poreklu ili nacionalnom ili etničkom pripadništvu,

Potvrđujući stav Komiteta da termin "poreklo(descent)" u članu 1, stav 1, Konvencije se neodnosi samo na "rasu" i ima značenje i primenu i u drugim zabranjenim slučajevima diskriminacije,

Snažno ističući da diskriminacija zasnovana na "poreklu" podrazumeva diskriminaciju protiv članova zajednice zasnovana na klasnoj pripadnosti kao što su kaste i analogni sistemi klasnog nasledja koji onemogućavaju jednako uživanje ljudskih prava,

Zapažajući da postojanje ovakve diskriminacije postoji u nekim od država članica, a što je zaključeno na osnovu izveštaja koji su podneti Komitetu,

Organizujući tematsku diskusiju o diskriminaciji na osnovu porekla i pomoći članova Komiteta, kao i pomoći i preporuka nekih vlada država članica i organa Ujedinjenih nacija i posebno stručnjaka iz pod-komisije za promociju i zaštitu ljudskih prava,

Primajući doprinose velikog broja nevladinih organizacija i pojedinaca, usmeno i kroz pismene predstave, obskrbljujući Komitet informacijama o daljem postojanju diskriminacije zasnovane na poreklu u različitim delovima sveta,

Zaključujući da novi naponi treba da budu uloženi i intezivirani na nivou domaćeg zakonodavstva i prakse u cilju eliminacije diskriminacije zasnovane na poreklu i ojačavanje zajednica koje su žrtve takve diskriminacije,

Nalažući državam da ulože napore u eliminacije diskriminacije zasnovane na poreklu i da nadoknade štetu licima koji su bila diskriminisana,

Snažno ohrabrujući države koje nisu preduzele korake u ovom svetlu da ih što pre načine,

Ponovo pozivajući da diskusije između Komiteta i vlada bude i dalje vodjena u pozitivnom duhu kao ova koja se odnosila na diskriminaciju zasnovanu na poreklu tako i u svim daljnim diskusijama,

Pridajući posebnu važnost na radu koji se tiče borbe protiv diskriminacije zasnovane na poreklu,

Ostro osudjujući diskriminaciju zasnovanu na poreklu, kao što je diskriminacija zasnovana na kastnoj pripadnosti i analognim sistemima u kojima se nasledjuje status, kao kršenje Konvencije,

Preporučuje da države članice, u skladu sa situacijom u kojoj se nalaze, usvoje neke ili sve od sledećih mera:

1. Mere opšte prirode

(a) Potrebno je preduzeti potrebne korake pri identifikaciji grupa koje su žrtve diskriminacije zasnovane na poreklu, posebno one koje su zasnovane na pripadnosti kastama i sličnim sistemima grupisanja ljudi i čije postojanje može biti identifikovano na osnovu sledećih karakteristika: nemogućnost ili ograničena mogućnost da se promeni nasledjeni status; postojanje socijalnih ograničenja koja onemogućavaju sklapanje brakova sa pripadnicima drugih grupa, privatna i javna segregacija, uključujući edukaciju i stanovanje, dostupnost javnim dobrima, religioznim mestima i javnim izvorima hrane i vode; ograničenja slobode da se napusti nasledjeni posao i poslova koji su opasni po zdravlje i život; zaduživanje; nehumanost i nezdravi uslovi života, nedodirljivost odredjenih slojeva populacije i nepoštovanje ljudskog dostojanstva i jednakosti;

(b) Da razmotre unošenje ustavne odredbe kojom se ukida diskriminacija zasnovanu na poreklu;

(c) Razmotre i uvedu u domaće zakonodavstvo odredbe koje će ukinuti sve oblike diskriminacije zasnovane na poreklu, a u skladu sa Konvencijom;

(d) Da sprovedu u praksu sve odredbe koje su već na snazi;

(e) Da formulišu i sprovedu sveobuhvatnu nacionalnu strategiju, koja će aktivno uključiti i pripadnike diskriminiranih grupa, uključujući i posebne mere u skladu sa članovima 1 i 2 Konvencije, a u cilju ukidanja diskriminacije zasnovane na poreklu;

(f) Da usvoje posebne mere od koristi grupama koje su bile diskriminirane, a sa ciljem da im se obezbedi potpuno uživanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, posebno ona koja se odnose na dostupnost javnih funkcija, zapošljavanje i edukaciju;

(g) Uspostavljanje mehanizama, kroz jačanje postojećih i kreiranje novih institucija, a u cilju poštovanja ljudskih prava pripadnicima grupa koje su bile diskriminirane na bazi porekla;

(h) Edukovati opštu javnost o važnosti programa pozitivne diskriminacije;

(i) Ohrabriti dijalog između članova diskriminiranih grupa i pripadnika ostalih socijalnih grupa;

(j) Sprovesti periodična istraživanja o stvarnom položaju ljudi koji pripadaju grupama zasnovanim na poreklu i da ove informacije uključe u izveštaj za Komitet uključujući i informacije o geografskoj distribuciji, ekonomskim i socijalnim uslovima u kojim žive zajednice koje su diskriminirane na osnovu porekla, uključujući i polnu analizu;

2. Višestruka diskriminacija protiv žena pripadnika grupa koje su diskriminirane na osnovu porekla

(k) Da uzmu u obzir, prilikom izrade programa i planiranja projekata i usvojenih mera, položaj žena u zajednici, kao žrtvama višestruke diskriminacije, seksualne eksploatacije i prinudne prostitucije;

(l) Da preduzmu sve neophodne mere u cilju eliminisanja višestruke diskriminacije uključujući diskriminaciju zasnovanu na poreklu prema ženama, posebno u oblastima lične sigurnosti, zapošljavanja i edukacije;

(m) Sačiniti bazu podataka o položaju žena ugroženih diskriminacijom zasnovanom na poreklu;

3. Segregacija

(n) Monitoring i izveštavanje o razlozima koji podspešuju segregaciju zajednica diskriminiranih na osnovu porekla i stalni rad na iskorenjavanju negativnih posledica prouzokovanih segregacijom;

(o) Preduzeti u cilju prevencije, zabraniti i eliminisati praksu koja dovodi do segregacije zajednica zasnovanih na poreklu, a posebno u oblasti stanovanja, edukacije i zapošljavanja;

(p) Obezbediti svima jednak pristup javnim službama;

(q) Preduzeti mere u cilju promovisanja raznolikih zajednica u koje su pripadnici ranije diskriminiranih grupa integrisani i obezbediti jednaku dostupnost javnim službama takvim zajednicama;

4. Širenje govora mržnje kroz masovne medije i internet

(r) Preduzeti sve mere u cilju zaustavljanja svih oblika zagovaranja kaste superiornosti i inferiornosti kao i onih koji izazivaju jaz između ljudi, mržnju ili diskriminaciju zasnovanu na poreklu;

(s) Preduzeti striktno mere protiv podstrekivanja diskriminacije ili nasilja protiv određenih zajednica, uključujući i internet;

(t) Preduzeti mere u cilju podizanja nivoa svesti profesionalca u oblasti medija o prirodi i učestalosti diskriminacije zasnovane na poreklu;

5. Administracija pravde

(u) Preduzeti potrebne korake u cilju obezbedjenja jednakog pristupa pravosudnom sistemu svim članovima grupa koje su bile diskriminirane na osnovu porekla, uključujući pravnu pomoć, podržavajući grupne predstavnike i nevladine organizacije koje pružaju podršku u ovoj oblasti;

- (v) Osigurati, u slučajevima kada je potrebno, da dluge sudskih organa i akcije preduzete od strane državnih i javnih službenika budu u skladu sa zabranom diskriminacije zasnovane na poreklu;
- (w) Izvesti pred lice pravde odgovorne za diskriminaciju zasnovanu na poreklu i obezbediti adekvatnu kompenzaciju žrtvama diskriminacije;
- (x) Ohrabriti zapošljavanje pripadnike ovih grupa u policijske službe i druge organe uprave;
- (y) Organizovati treninge za predstavnike vlasti sa ciljem sprečavanja dalje diskriminacije i iskorenjavanja predrasuda;
- (z) Ohrabriti dijalog između policije i drugih organa uprave i pripadnika diskriminiranih zajednica;

6. Gradjanska i politička prava

- (aa) Osigurati da vlast na svim nivoima uključi pripadnike diskriminiranih zajednica u proces donošenja odluka koje imaju uticaja na njih;
- (bb) Preduzeti posebne i konkretne mere putem kojih će se garantovati pasivno i aktivno biračko pravo pripadnicima zajednica koje su bile diskriminirane i da imaju određeni broj predstavnika u vladi i zakonodavnim telima;
- (cc) Da promovišu ideju njihovog učesća u vlasti i da eliminišu postojeće prepreke;
- (dd) Da organizuju treninge sa ciljem unapređenja političkih i administrativnih veština predstavnika zajednica koje su bile diskriminirane na osnovu porekla;
- (ee) Preduzeti potrebne korake pri pronalaženju uzroka diskriminacije kako bi se ona sprecila u budućnosti;
- (ff) Preduzeti finalne mere kako bi se pripadnicima ovih zajednica omogućilo da se venčaju van svoje zajednice ukoliko su za to zainteresovani;

7. Ekonomska i socijalna prava

- (gg) Ispitati, usvojiti i implementirati planove i programe ekonomskog i socijalnog razvoja na jednakoj i nediskriminatorskoj osnovi;
- (hh) Preduzeti bitne i efektivne mere u cilju iskorenjivanja siromastva u zajednicama koje su diskriminirane na osnovu porekla i bobe protiv njihove socijalne isključenosti i marginalizacije;
- (ii) Rad sa međjuvladnim organizacijama, uključujući međjunarodne finansijske institucije, u cilju razvoja i podrške projektima koji za svoj cilj imaju poboljšanje ekonomskog i socijalnog položaja pripadnika zajednica zasnovanih na poreklu;
- (jj) Preduzeti posebne mere pri promociji ideje o zaposljavanju pripadnika zajednica zasnovanih na poreklu u javnom i privatnom sektoru;
- (kk) Razviti ili poboljšati zakonodavstvo i praksu, posebno zabranjujući sve vidove diskriminacije zasnovane na poreklu u zaposljavanju i random tržištu;
- (ll) Preduzeti mere protiv javnih tela, privatnih kompanija i drugih institucija koje ispituu poreklo pri zaposljavanju;
- (mm) Preduzeti mere protiv diskriminatorne politike lokalnih vlasti i privatnika u delu koji se odnosi na stanovanje i pristup adekvatnom mestu za život ugroženih zajednica;
- (nn) Osigurati jednak pristup zdravstvenoj nezi i socijalnim službama pripadnicima zajednica zasnovanih na poreklu;
- (oo) Uključiti zajednice kojima je od interesa u dizajniranje i implementaciju zdravstvenog programa i projekata;

(pp) Preduzeti mere koje će sprečiti dalju eksploataciju dece zajednica zasnovanih na poreklu;

(qq) Preduzeti mere putem kojih bi se eliminisala zaduženost i degradirajući uslovi rada članova zajednica zasnovanih na poreklu;

8. Pravo na obrazovanje

(rr) Osigurati da javni i privatni obrazovni sistem uključuje pripadnike svih zajednica i ne isključuje decu na osnovu porekla;

(ss) Smanjiti ispis dece iz škola svih zajednica, a posebno oni zasnovanih na poreklu sa posebnim osvrtom na decu ženskog pola;

(tt) Boriti se protiv diskriminacije putem javnih i privatnih institucija i protiv zlostavljanja djaka koji su pripadnici zajednica zasnovanih na poreklu;

(uu) Preduzeti neophodne mere za saradnju sa civilnim društvom pri edukaciji stanovništva u duhu nediskriminacije i postovanja zajednica koje su bile diskriminisane;

(vv) Prepraviti udžbenike koje podržavaju stereotipe ili imaju ponižavajući sadržaj, preporuke, imena ili mišljenja koja se tiču zajednica zasnovanih na poreklu i zameniti ih tekstovima, slikama, preporukama i imenima koji se zalažu za dostojanstvo, poštovanje ljudskih prava i jednakost svih ljudi.